

**UCHWAŁA NR IX/68/2024
RADY MIEJSKIEJ W KUŹNI RACIBORSKIEJ**

z dnia 19 grudnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnia Raciborska na
lata 2025-2030**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 ze zm.) w związku z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.),

**Rada Miejska w Kuźni Raciborskiej
uchwala, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnia Raciborska na lata 2025-2030, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kuźnia Raciborska.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kuźni
Raciborskiej

Tomasz Sokołowski

Załącznik do uchwały Nr IX/68/2024
Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej
z dnia 19 grudnia 2024 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2025-2030 Gminy Kuźnia Raciborska

Spis treści

WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I – PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII	7
I.1 GŁÓWNE RAMY PRAWNE	7
II.2 POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBŁA	8
ROZDZIAŁ II – PROCES USPOŁECZNIANIA I SŁOWNIK POJĘĆ	14
II.1 PROCES USPOŁECZNIANIA	14
II.2 SŁOWNIK POJĘĆ	14
ROZDZIAŁ III – CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO	15
III.1 INFORMACJE OGÓLNE	15
III.2 STRUKTURA LUDNOŚCI	16
III.3 SZKOLNICTWO	16
III.4 POMOC SPOŁECZNA	17
III.5 BEZROBOCIE	18
ROZDZIAŁ IV – DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	19
IV.1 WPROWADZENIE	19
IV.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY	19
IV.2.1 Warunki życia i przyczyny problemów społecznych	19
IV.2.2 Ubóstwo	19
IV.2.3 Problemy osób z niepełnosprawnością	20
IV.2.4 Bezrobocie	20
IV.2.5 Wykluczenie społeczne	20
IV.2.6 Problemy osób starszych	20
IV.2.7 Uzależnienia	21
IV.2.8 Przemoc	21
IV.2.9 Problemy rodzin z dziećmi	21
IV.2.10 Pozostałe wnioski	22
IV.3 REKOMENDACJE Z DIAGNOZY	22
ROZDZIAŁ V – OCENA ZDOLNOŚCI REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH	23
ROZDZIAŁ VI – ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE	25
VI.1 ANALIZA SWOT	25
VI.2 DANE PROSPEKTYWNE	31
ROZDZIAŁ VII – CELE GŁÓWNE, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA	37
VII.1 WIZJA, MISJA I CEL GŁÓWNY	37
VII.2 CELE STRATEGICZNE	37
VII.3 CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA	38
ROZDZIAŁ VIII – PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	55
ROZDZIAŁ IX – SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII	57
IX.1 PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII	57
IX.2 RAMY FINANSOWE STRATEGII	57
IX.3 INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII	58

IX.4 MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII	59
ZAŁĄCZNIK – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ	61
SPIS TABEL	62

Wstęp

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto przytoczyć definicję pojęcia „problemy społeczne”. W ujęciu R. Marisa są to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji bardzo

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć. Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w następujących obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości i miała świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje

w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej Strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że Strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Rozdział I – Podstawy prawne opracowania Strategii

I.1 Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283). Ustawa ta określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
- 3) organizacje pomocy społecznej,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2024 r., poz. 323);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 424);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2024 r. poz. 475);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2241);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 44);

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r., poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 146);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1491);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 421);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r., poz. 1993 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r., poz. 750);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

II.2 Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obciąża do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
2. Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
3. Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot

samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.

- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkutować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające zaangażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

W dniu 19 października 2020 roku Sejmik Województwa Śląskiego podjął Uchwałę Nr VI/24/1/2020 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”. Jest to najważniejszy i podstawowy dokument samorządu województwa określający obszary, cele i kierunki polityki rozwoju regionu, stanowiący punkt wyjścia do przygotowania pozostałych regionalnych dokumentów strategicznych i operacyjnych.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” stanowi ramy dla realizacji polityk rozwojowych. Jak czytamy w dokumencie, jednym z ważniejszych obszarów aktywności samorządu powinna być „poprawa warunków życia w regionie, zarówno dla jego obecnych, jak i przyszłych mieszkańców m.in. poprzez podnoszenie jakości środowiska i przestrzeni, stworzenie atrakcyjnej oferty w zakresie usług publicznych, wspieranie rodziny, poprawę bezpieczeństwa zarówno w wymiarze socjalnym jak i publicznym oraz adaptacji do zmian klimatu i przeciwdziałanie ich skutków”.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” obejmuje 4 cele strategiczne:

1. Cel strategiczny A. Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej
2. Cel strategiczny B. Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca
3. Cel strategiczny C. Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni
4. Cel strategiczny D. Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym.

Rozdział II – Proces uspołeczniania i słownik pojęć

II.1 Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

II.2 Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy

MISJA – sens naszego istnienia i działania

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR)

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

Rozdział III – Charakterystyka środowiska społecznego

III.1 Informacje ogólne

Gmina Kuźnia Raciborska ma 10 745 mieszkańców, z czego 51,1% stanowią kobiety, a 48,9% - mężczyźni. Według statystyk Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego³ w latach 2013-2023 liczba mieszkańców gminy zmalała o 11,9%.

Średni przyrost naturalny w latach 2013-2023 w gminie Kuźnia Raciborska wynosił -44. Tym samym średnia wartość przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców wyniosła w tym okresie -3,9‰ (dla porównania w województwie śląskim wyniosła -3,2‰, a w ogóle kraju -1,7‰).

Średnie saldo migracji gminnych na pobyt stały w latach 2013-2023 w gminie Kuźnia Raciborska wynosiło -5. Średnia wartość salda migracji na 1 000 mieszkańców wyniosła w tym okresie -0,5‰ (dla porównania w województwie śląskim wyniosła -1,1‰, a w ogóle kraju 0,0‰).

59,5% mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska jest w wieku produkcyjnym, 17,1% - w wieku przedprodukcyjnym, a 23,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Powierzchnia gminy wynosi 126,7 km², z czego 22,2 km² stanowią użytki rolne, natomiast 96,4 km² – lasy.

W zasobach gminy Kuźnia Raciborska znajduje się 1 099 mieszkań, w tym 444 mieszkania komunalne.

Na terenie gminy zarejestrowano łącznie 489 podmiotów gospodarczych, z czego 72 to spółki prawa handlowego, natomiast 417 to jednoosobowe działalności gospodarcze. Przeważają branże to budowlana i produkcyjna. W gminie znajdują się 64 sklepy różne oraz 25 lokali gastronomicznych.

³ www.bdl.stat.gov.pl

III.2 Struktura ludności

Struktura ludności gminy Kuźnia Raciborska zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

Tabela 1 Struktura ludności Gminy Kuźnia Raciborska

Grupa wiekowa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2022 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	1 845	880	965
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	6 559	3 066	3 493
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	2 468	1 603	865
2023 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	1837	865	972
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	6 396	2 996	3 400
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	2 512	1 628	884

Źródło: Urząd Miejski w Kuźni Raciborskiej

III.3 Szkolnictwo

Poniżej - struktura placówek oświatowych w Gminie Kuźnia Raciborska.

Tabela 2 Informacje o szkolnictwie w Gminie Kuźnia Raciborska

Kategoria	2021/2022	2023/2024
Placówki wychowania przedszkolnego	3	3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	384	385
Szkoły podstawowe	2	2
Uczniowie szkół podstawowych	673	643

Źródło: Urząd Miejski w Kuźni Raciborskiej

III.4 Pomoc społeczna

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej w analizowanej gminie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźni Raciborskiej (dalej jako: MOPS). W 2023 roku pomocą społeczną w gminie Kuźnia Raciborska objętych było 295 rodzin z 595 osobami w tych rodzinach.

Tabela 3 Informacje na temat pomocy społecznej, udzielanej w gminie Kuźnia Raciborska

Kategoria	2022	2023
Liczba świadczeniobiorców otrzymujących pomoc:	249	261
Liczba rodzin	242	295
Liczba osób w rodzinach	486	595

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźni Raciborskiej.

W 2023 roku najwięcej gospodarstw domowych było objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (167), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (137), ubóstwa (99) i niepełnosprawności (97).

Tabela 4 Informacje na temat pomocy społecznej według powodów jej udzielania w gminie Kuźnia Raciborska

Kategoria	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych	% ogółu mieszkańców	Liczba gospodarstw domowych	Liczba osób w gospodarstwach domowych	% ogółu mieszkańców
	2022			2023		
Ubóstwo	94	173	1,6%	99	194	1,8%
Sieroctwo	0	0	0,0%	0	0	0,0%
Ochrona macierzyństwa	25	118	1,1%	30	129	1,2%
Bezdomność	11	11	0,1%	6	6	0,1%
Niepełnosprawność	89	141	1,3%	97	163	1,5%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	111	208	1,9%	137	269	2,5%

Długotrwała lub ciężka choroba	152	263	2,4%	167	283	2,6%
Alkoholizm	37	54	0,5%	28	36	0,3%
Narkomania	0	0	0,0%	0	0	0,0%
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	4	0,04%	1	6	0,1%

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźni Raciborskiej

Poza MOPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny.

III.5 Bezrobocie

W 2023 roku w gminie Kuźnia Raciborska zarejestrowanych jako bezrobotne było 170 osób, z czego 65,3% stanowią kobiety.

Tabela 5 Informacje o bezrobociu w gminie Kuźnia Raciborska

Kategoria	2022		2023	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni	175	108	170	111
Z prawem do zasiłku	14	10	19	8
Zamieszkali na wsi	36	27	72	50

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu

Rozdział IV – Diagnoza Problemów Społecznych

IV.1 Wprowadzenie

Na terenie gminy Kuźnia Raciborska w 2024 roku zostało przeprowadzone badania diagnozujące problemy społeczne, którego efektem jest Diagnoza Problemów Społecznych. Celem podjętego badania była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie gminy. Badany obszar dotyczył przede wszystkim takich problemów jak: uzależnienia, bezrobocie, przemoc domowa czy problemy osób starszych i z niepełnosprawnością. W badaniu łącznie udział wzięły 142 osoby.

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

IV.2 Wnioski z Diagnozy

IV.2.1 Warunki życia i przyczyny problemów społecznych

Największa część respondentów (38,7%) uznaje aktualne warunki życia mieszkańców gminy Kuźnia Raciborska jako średnie. 12,7% badanych uznaje je za raczej złe, 2,8% - za złe, a 3,5% - za bardzo złe. Ankietowani poproszeni o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie, wskazywali w pierwszej kolejności na alkoholizm – 55,6% i niezaradność życiową – 47,2%.

Mieszkańców poproszono, aby odnieśli się do stwierdzeń dotyczących ich zadowolenia z wymienionych warunków życia w gminie. Największe niezadowolenie mieszkańcy odczuwają wobec „dostępu do opieki zdrowotnej (lekarzy specjalistów, ośrodków zdrowia)” – 79,6% odpowiedzi „niezadowolony”. Dodatkowo respondenci wskazali: „organizację cyklicznych imprez na terenie gminy” – 38,0%, „udział mieszkańców w życiu publicznym” (37,3%) oraz „organizację czasu wolnego” (34,5%).

IV.2.2 Ubóstwo

Największa część ankietowanych przyznała, że zna nieliczne rodziny ubogie (34,5%), a 30,3% słyszała o takich rodzinach. 24,6% osób zna wiele takich rodzin, a 10,6% osób nie słyszało o takich rodzinach. Wśród przyczyn popadania w ubóstwo respondenci wymieniali przede wszystkim uzależnienia (71,8%) i bezrobocie (46,5%).

IV.2.3 Problemy osób z niepełnosprawnością

Ankietowanych zapytano o problemy, z którymi mogą zmagać się osoby z niepełnosprawnością na terenie gminy Kuźnia Raciborska. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych – 68,3%, bariery architektoniczne – 54,9%, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych – 38,7%, utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu – 35,9% oraz izolację – 25,4%.

Jedynie 4,9% badanych uważa, że oferta pomocy dla osób z niepełnosprawnością na terenie gminy jest raczej wystarczająca, a 1,4% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło 71,8% osób, w tym 34,5% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 37,3% osób jest ona niewystarczająca. Wskazuje to na konieczność odpowiedzi na potrzeby osób z niepełnosprawnością w ramach lokalnej polityki społecznej.

IV.2.4 Bezrobocie

Większość badanych twierdzi, że poziom bezrobocia w gminie Kuźnia Raciborska jest „przeciętny” – 50,7%, a 10,6% wskazuje na odpowiedź „raczej wysoki” lub 8,5% - „wysoki”. Kolejno w opinii 12,7% osób poziom bezrobocia jest „raczej niski” lub 2,8% wskazuje na odpowiedź „niski”. Według badanych przyczynami bezrobocia są „niska płaca” – 47,9%, „brak ofert” – 47,2%, „brak doświadczenia” – 31,0%, „wykształcenie” – 24,7%, czy też „brak znajomości” – 22,05%.

IV.2.5 Wykluczenie społeczne

Według 57,8% ankietowanych problem wykluczenia społecznego w gminie jest umiarkowany, a 22,5% osób uważa, że jest on niewielki. Dla 15,5% respondentów poziom wykluczenia społecznego w gminie jest nasilony. Następnie 2,8% osób ocenia go jako bardzo mały, a 1,4% wskazuje, że jest bardzo nasilony.

Według badanych grupy najbardziej narażone na wykluczenie społeczne to: „rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień” – 57,0%, „osoby starsze i samotne” – 41,6% oraz „rodziny i osoby o niskim statusie materialnym” – 37,3%.

IV.2.6 Problemy osób starszych

Mieszkańców poproszono o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze zamieszkujące gminę. Ankietowani wskazywali na: samotność – 80,3%, choroby – 75,4%, niepełnosprawność – 45,1% czy brak opieki ze strony rodziny – 40,1%.

Mając do wskazania, jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie gminy, najwięcej respondentów wskazało na potrzebę rozwijania usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych – 57,0%, a następnie promowanie dziennego domu pomocy – 53,5% respondentów i objęcie opieką z wykorzystaniem wolontariatu – 45,1%.

IV.2.7 Uzależnienia

23,2% respondentów twierdzi, że problem uzależnień jest „wysoki”, a 46,5% ocenia jego skalę jako „średnią”. Dodatkowo 4,9% ankietowanych twierdzi, iż jest ona niska, a 25,4% respondentom ciężko jest odpowiedzieć jednoznacznie na zadane im pytanie. Wśród głównych przyczyn uzależnień badani wskazali: stres – 49,3%, bezrobocie – 49,3%, niedostosowanie społeczne – 40,9% oraz rozpad rodziny – 39,4%.

IV.2.8 Przemoc

26,8% ankietowanych przyznaje, że zna przypadki przemocy domowej w gminie Kuźnia Raciborska, a 38,7% osób twierdzi, że słyszało o takich rodzinach. 21,8% mieszkańców nie zna takich przypadków, a 12,7% nie słyszało o takich przypadkach.

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami występowania przemocy domowej są: uzależnienia – 78,2%, nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi – 56,3% i stres – 45,8%.

IV.2.9 Problemy rodzin z dziećmi

W opinii 44,4% badanych mieszkańców oferta pomocy dla rodzin z dziećmi, które borykają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi jest niewystarczająca. Odwrotnie twierdzi 9,2% ankietowanych, a 46,5% nie ma wiedzy na ten temat.

Według ankietowanych, największymi problemami zauważanymi wśród dzieci i młodzieży są: „uzależnienie od komputera i Internetu” – 64,1%, „brak autorytetów w otoczeniu” – 43,7%, „zaniedbania wychowawcze” – 45,1%, „alkohol i papierosy” – 34,5% oraz „przemoc ze strony rówieśników” – 31,7%.

IV.2.10 Pozostałe wnioski

Wśród innych wniosków, wynikających z Diagnozy wymienić można następujące:

- Mieszkańcy gminy w większości czują się bezpiecznie (64,1%), jednakże niemal 20% ma obawy związane z bezpieczeństwem na terenie gminy.
- Transport publiczny w gminie oceniany jest negatywnie przez niemal połowę respondentów (49,3%).
- Problem bezdomności w gminie jest obecny, choć nie jest powszechnie dostrzegany. Najczęstszymi przyczynami bezdomności są uzależnienia oraz brak stałych dochodów.

IV.3 Rekomendacje z Diagnozy

Celem sprostania oczekiwaniom mieszkańców i poprawy jakości ich życia zaleca się:

- Inwestycje w infrastrukturę, edukację, programy wsparcia rodzin oraz zwiększenie dostępu do usług społecznych.
- Stworzenie programów wsparcia dla osób borykających się z trudnościami życiowymi, w tym dla rodzin dotkniętych ubóstwem. Możliwości szkoleń, pomocy finansowej i wsparcie psychologiczne mogą pomóc w zwiększeniu samodzielności mieszkańców.
- Opracowanie programów prewencyjnych oraz edukacyjnych w celu zmniejszenia problemu alkoholizmu i wykluczenia społecznego.
- Wspieranie rodzin i osób z niepełnosprawnością, dostarczając im odpowiednie usługi i integracyjne programy.
- Zwiększanie dostępności placówek rehabilitacyjnych, usunięcie barier architektonicznych i poprawienie infrastruktury dla osób z ograniczoną mobilnością.
- Opracowanie programów społecznych i opiekuńczych dla osób starszych, które uwzględniają opiekę, zdrowie psychiczne i emocjonalne. Zachęcanie do zaangażowania społeczności w opiekę nad seniorami poprzez wolontariat.
- Wprowadzenie programów profilaktycznych i edukacyjnych, które będą dotyczyły uzależnień od technologii.
- Stworzenie kampanii edukacyjnych i interwencyjnych, aby zwiększyć świadomość przemocy domowej i dostęp do wsparcia dla osób doświadczających przemocy.
- Inwestowanie w rozbudowę sieci transportu publicznego, szczególnie dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Rozdział V – Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
 - a. osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
 - b. stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
 - c. spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobocia,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie gminy Kuźnia Raciborska zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne praktycznie we wszystkich obszarach, przede wszystkim jednak z zakresu: wspierania rodziny, pomocy społecznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej. Dotychczasowa ich działalność stanowi istotne wsparcie w realizacji wskazanych usług przez gminę Kuźnia Raciborska. Wskazane podmioty są dobrze przygotowane do realizacji wymienionych usług społecznych, posiadają odpowiednie zasoby, przede wszystkim kadrowe oraz sprzętowe. W konsekwencji należy pozytywnie ocenić ich zdolność do dalszej realizacji wykonywanych zadań, stanowiących wymienione usługi społeczne.

Rozdział VI – Analiza SWOT oraz dane prospektywne

VI.1 Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- 1) wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
- 2) wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
- 3) zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
- 4) zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 6 Analiza SWOT

Pomoc społeczna	
Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby instytucjonalne: <ul style="list-style-type: none"> ○ Siedziba MOPS wyposażona w niezbędny sprzęt do prawidłowego funkcjonowania - oddzielne biura, klimatyzacja, pokój socjalny; ○ Narzędzia cyfrowe usprawniające proces udzielania pomocy; • Zasoby osobowe: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wykwalifikowana kadra pracowników; ○ Zaangażowanie pracowników socjalnych - wysoki poziom profesjonalizmu i zaangażowania w pomaganie mieszkańcom; • Dostępność usług: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dostęp do usług opiekuńczych, opieki wytchnieniowej, AONN, asystenta rodziny pracy socjalnej; ○ Współpraca z organizacjami pozarządowymi, uzupełniającymi działania gminy w zakresie pomocy społecznej; ○ Grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, pomoc FEPŻ, placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, fundacja oraz inne podmioty ekonomii społecznej tj. żłobek, Stowarzyszenie „Otwarte serca dzieciom”; ○ Dostęp do świadczeń z pomocy społecznej, takich jak zasiłki, świadczenia rodzinne, pomoc materialna, pomoc w postaci żywności, obiadów dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży, Szlachetna Paczka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dziennego domu pomocy społecznej, mieszkań treningowych, wspomaganych, spółdzielni socjalnych; • Braki kadrowe - niedobór opiekunek mogący prowadzić do wydłużenia kolejek i ograniczenia dostępności usług; • Ograniczona oferta usług - brak specjalistycznych usług takich jak np. terapia rodzinna, wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami, psycholog dla wszystkich grup społecznych; • Zbyt wysoka odpłatność za dom pomocy społecznej oraz usługi opiekuńcze; • Brak zapewnienia usług opiekuńczych 24/7; • Brak mieszkań dla osób potrzebujących; • Bariery biurokratyczne - zbyt skomplikowane procedury ubiegania się o pomoc, zniechęcające osoby potrzebujące; • Niewystarczająca koordynacja - brak efektywnej współpracy między różnymi instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną; • Niewystarczające finansowanie - budżet przeznaczony na pomoc społeczną niewystarczający do zaspokojenia wszystkich potrzeb.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych - programy rządowe, dotacje unijne i krajowe mogące wspomóc rozwój usług społecznych; • Współpraca z wolontariuszami - zaangażowanie wolontariuszy może uzupełnić działania pracowników socjalnych; • Rozwój nowych technologii - narzędzia cyfrowe mogą usprawnić proces udzielania pomocy • Zmiany legislacyjne - nowe przepisy mogą przyczynić się do poprawy sytuacji osób potrzebujących pomocy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące potrzeby społeczne - zwiększenie liczby osób starszych, z niepełnosprawnością, rodzin wielodzietnych mogące prowadzić do wzrostu zapotrzebowania na usługi społeczne oraz świadczenia z pomocy społecznej; • Cięcia budżetowe - ograniczenie wydatków na pomoc społeczną mogące negatywnie wpłynąć na jakość usług; • Zmiany demograficzne - wyprowadzka młodych ludzi prowadząca do starzenia się społeczności i wzrostu liczby osób samotnych.
Ochrona zdrowia	
Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby instytucjonalne: <ul style="list-style-type: none"> ○ Trzy placówki opieki zdrowotnej; • Zasoby kadrowe: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wykwalifikowana kadra lekarzy, również specjalistów tj. okulista, ginekolog, pediatra, dermatolog, laryngolog i dentysta; ○ Wykwalifikowana kadra pielęgniarek; • Dostępność usług: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej - obecność lekarza rodzinnego i pielęgniarki; ○ Współpraca z innymi placówkami - z większymi szpitalami lub ośrodkami zdrowia, co umożliwia kierowanie pacjentów na specjalistyczne badania i leczenie; ○ Programy profilaktyczne; ○ Punkt Pogotowia Ratunkowego; ○ Pielęgniarka w szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona dostępność specjalistów - brak niektórych specjalistów, zmuszający mieszkańców do korzystania z usług medycznych poza gminą; • Brak stałego etatu pielęgniarki w szkole; • Przeważająca infrastruktura - obiekty medyczne wymagające modernizacji oraz zakupu nowoczesnego sprzętu medycznego; • Długi czas oczekiwania na wizyty; • Niska świadomość zdrowotna mieszkańców – ograniczona wiedza części mieszkańców na temat profilaktyki i zdrowego stylu życia; • Płatne badania lekarskie; • Zbyt mała liczba lekarzy pierwszego kontaktu; • Brak całodobowej opieki lekarskiej przez 7 dni w tygodniu; • Brak SOR; • Brak dojazdów do poradni specjalistycznych oraz szpitala.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych - dotacje unijne i krajowe mogące rozwój infrastruktury medycznej i wprowadzanie nowych technologii; • Współpraca z organizacjami pozarządowymi - wspólne realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych; • Rozwój telemedycyny - nowe technologie mogą ułatwić dostęp do opieki zdrowotnej, zwłaszcza dla osób starszych i z ograniczoną mobilnością. 	<ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się społeczeństwa - wzrost liczby osób starszych zwiększający zapotrzebowanie na usługi medyczne; • Zmiany demograficzne - wyprowadzka młodych ludzi może prowadzić do zmniejszenia liczby mieszkańców i obniżenia dochodów gminy; • Cięcia budżetowe - ograniczenie wydatków na zdrowie może negatywnie wpłynąć na jakość usług medycznych.
Edukacja	
Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby instytucjonalne: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dostęp do szkół i przedszkoli; ○ Podstawowe wyposażenie szkół i przedszkoli; ○ Transport – dojazd do szkoły dzieci z terenów wiejskich; • Zasoby osobowe: <ul style="list-style-type: none"> ○ Doświadczona kadra pedagogiczna. ○ Nauczyciele z wieloletnim doświadczeniem, którzy znają potrzeby lokalnej społeczności; • Dostępność do usług: <ul style="list-style-type: none"> ○ Oferta zajęć pozalekcyjnych; ○ Realizowanie dodatkowych programów, np. j. mniejszości narodowej; ○ Dostęp do zajęć w świetlicy; ○ Zajęcia ZHP. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przeszarżała baza materialna niektórych szkół; • Brak szkół ponadpodstawowych oraz oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych; • Brak wystarczających środków na wyposażenie, remont sal i budynku oraz przedmioty dydaktyczne; • Niedostosowanie placówek do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością; • Brak klubów dla dzieci i młodzieży rozwijających zainteresowania; • Braki kadrowe; • Odchodzenie na emeryturę doświadczonych nauczycieli; • Niskie zarobki nauczycieli; • Niska motywacja uczniów; • Brak środków na dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania funduszy unijnych np. na modernizację szkół i rozwój oferty edukacyjnej; • Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami - wspólne projekty edukacyjne mogące przygotować uczniów do życia zawodowego; • Rozwój edukacji cyfrowej - nowe technologie mogą uatrakcyjnić naukę i zwiększyć efektywność kształcenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby uczniów wskutek zmian demograficznych; • Braki kadrowe - trudności w pozyskaniu odpowiednio wykształconych nauczycieli mogą prowadzić do ograniczenia oferty edukacyjnej; • Zmiany w systemie oświaty - reformy oświaty mogące wprowadzać nowe wyzwania dla szkół.
Gospodarka	
Mocne Strony	Stabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne - atrakcyjne położenie gminy mogące przyciągać inwestorów; • Potencjał turystyczny, obecność atrakcji turystycznych i rekreacyjnych np. kolejka wąskotorowa, park w Rudach, zamek cysterski, ścieżki rowerowe, spływ kajakowy; • Rozwój branży hotelarskiej np. budowa nowej inwestycji w Rudach; • Rozwijające się małe i średnie przedsiębiorstwa; • Powstawanie nowych miejsc pracy; • Rozwój branży budowlanej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak różnorodnych usług w różnych branżach, np. brak obiektów sportowych, galerii handlowych, basenu; • Wysoki poziom bezrobocia - problemy ze znalezieniem pracy przez mieszkańców. • Braki w zakresie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej; • Migracja ludności.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania inwestorów; • Rozwój nowych branż - poszukiwanie nowych obszarów działalności gospodarczej; • Wykorzystanie walorów gminy (lasy); • Korzystanie z dóbr natury (grzyby, jagody, jeżyny, maliny, zioła, dziczyna). 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja innych gmin - trudności w przyciągnięciu inwestorów; • Zmiany w gospodarce światowej - zmiany koniunktury gospodarczej mogące wpłynąć na sytuację lokalnych przedsiębiorstw; • Zmiany w polityce gospodarczej państwa - nowe przepisy mogące utrudniać prowadzenie działalności gospodarczej.

Kultura	
Mocne Strony	Stabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby instytucjonalne: <ul style="list-style-type: none"> ○ Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji oraz świetlice wiejskie, sale sportowe, orliki sportowe; • Zasoby osobowe: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wykwalifikowana kadra pracownicza w obszarze kultury; • Dostępność usług: <ul style="list-style-type: none"> ○ Organizacja imprez kulturalnych; ○ Organizowanie zajęć wolnego czasu: kółka plastyczne, taneczne, muzyczne, wokalne itp. ○ Uniwersytet III wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające środki na rozwój kultury, również remont obiektów kulturalnych oraz zabytków; • Niskie zarobki oraz brak wystarczających środków na zatrudnienie nowych osób celem poszerzenia oferty organizacji wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i osób starszych; • Brak klubów zainteresowań; • Ograniczona oferta kulturalna - mała liczba instytucji kultury, uboga oferta wydarzeń; • Brak dostępu do kin, teatrów oraz muzeum; • Niskie zainteresowanie kulturą - część mieszkańców nie uczestniczy w życiu kulturalnym; • Mała oferta zajęć dla młodzieży, dzieci i dorosłych; • Odpłatność zajęć prywatnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z instytucjami kultury z innych miast - wspólne organizowanie wydarzeń; • Rozwój turystyki kulturowej - promocja dziedzictwa kulturowego gminy; • Wsparcie ze strony samorządu - zwiększenie nakładów na kulturę; • Utworzenie kina, teatru. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany preferencji mieszkańców - młodzi ludzie mogą być mniej zainteresowani tradycyjną kulturą; • Konkurencja innych form spędzania wolnego czasu: Internet, telewizja, gry komputerowe. • Kryzys finansowy - ograniczenie wydatków na kulturę.

Źródło: opracowanie własne.

VI.2 Dane prospektywne

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

Pomoc społeczna, w tym pomoc osobom z niepełnosprawnością, osobom starszym, kwestia przeciwdziałania przemocy domowej:

- Prowadzenie spraw przez jednego pracownika socjalnego w środowisku, omawianie problemów z innymi specjalistami (psycholog, pedagog, szkoła, przedszkole, poradnie specjalistyczne);
- Ograniczenie wymiany korespondencji na rzecz kontaktu osobistego;
- Rozróżnienie pracy socjalnej od pomocy w zakresie przyznawania świadczeń;
- Podejmowanie niezbędnych działań w granicach obowiązujących przepisów prawa mających na celu ochronę osób doznających przemocy od stosujących przemoc, współuczestnictwo w grupach diagnostyczno-pomocowych;
- Realizacja kontrolnych wizyt w środowisku;
- Udział w programach dedykowanych dla osób z niepełnosprawnością z wykorzystaniem środków zewnętrznych;
- Prowadzenie aktywnych kampanii informacyjnych;
- Utworzenie Ośrodka Wczesnej Interwencji dla osób dorosłych i dzieci z niepełnosprawnością, z możliwością uzyskania wsparcia w formie usług rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawczych;
- Utworzenie Środowiskowego Domu Pomocy dla osób z niepełnosprawnością z dostępem do programów profilaktycznych, warsztatów terapii zajęciowej;
- Utworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych na terenie gminy dla osób z niepełnosprawnością z możliwością korzystania z ulg czynszowych i pomocy w formie wizyt asystenta osoby niepełnosprawnej;
- Utworzenie Dziennego Domu Pomocy dla osób starszych z możliwością dostępu do wsparcia w samodzielnej egzystencji w środowisku lokalnym, z dostępem do terapii zajęciowej, posiłku, dowozu i odwozu po zakończonych zajęciach do domu osoby starszej;
- Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i rodzin dysfunkcyjnych;
- Realizacja superwizji dla pracowników pomocy społecznej;
- Utworzenie mieszkań dla wychowanków pieczy zastępczej, którzy osiągnęli pełnoletność i nie chcą wracać do rodzin biologicznych;
- Organizowanie spotkań dla rodzin, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganiu izolacji - „grupy wsparcia”, „grupy samopomocowe”, „klubik rodzinny”;

- Tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych;
- Zwiększenie wydatków finansowych na pomoc społeczną;
- Zaangażowanie w usługi społeczne podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw pracy;
- Utworzenie Centrum Usług Społecznych;
- Propagowanie wiedzy dotyczący niepełnosprawności w formie pogadank w szkołach;
- Pozyskiwanie funduszy z różnych źródeł w celu pomocy osobom starszym np. dofinansowanie do posiłków, na pochylnie czy podjazdy dla osób z niepełnosprawnością;
- Organizacja i realizacja usług takich jak pomoc psychologiczna, prawna, edukacyjna i doradztwo zawodowe;
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu tj. organizacja szkoleń, klubów, warsztatów;
- Organizacja sklepu charytatywnego;
- Organizacja jadłodzielni (łodówka/spizarnia społeczna);
- Stworzenie punktu informacji dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin z możliwością zapoznania się z dostępnymi programami, dofinansowaniami oraz formami pomocy i wsparcia;
- Likwidacja barier w komunikowaniu się i architektonicznych;
- Organizacja grup wolontariackich w zakresie np. zakupów czy dowozu do lekarza dla chorych i starszych;
- Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla seniorów o ograniczonej sprawności;
- Zapewnianie edukacji rodziców w zakresie podmiotowego traktowania dzieci;
- Stworzenie programu mediacji rodzinnych;
- Zapewnienie darmowego dyżuru psychologa, telefonu zaufania;
- Organizacja warsztatów wzmacniania samooceny, pewności siebie, samodzielnego działania i sprawczości;
- Zwiększenie dostępności do opieki wytchnieniowej;
- Utworzenie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego;
- Zwiększenie dostępności do asystenta osoby niepełnosprawnej;
- Rozwój i poprawa jakości usług ochrony zdrowia;
- Zapewnienie darmowego sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla osób starszych i z niepełnosprawnością;
- Zapewnienie łatwego dostępu transportu do poradni specjalistycznych i szpitala;
- Poszerzenie oferty usług opiekuńczych (usługi mniej płatne, w godzinach wieczornych, nocnych, weekendy);

- Utworzenie lokalnego punktu dla osób doznających przemocy domowej z łatwym dostępem do psychologa, psychologa dziecięcego, prawnika;
- Zapewnienie dostępu do placówek rehabilitacyjnych, w tym możliwość korzystania ze środków transportu dla tych osób;
- Zwiększenie dostępu do z korzystania z pomocy psychologicznej, terapeutycznej i pedagogicznej dla rodzin dotkniętych przemocą domową;
- Organizacja pomocy sąsiedzkiej;
- Utworzenie Rady Seniorów jako ciała doradczego przy Burmistrzu w celu rozpoznania potrzeb seniorów.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii:

- Przeprowadzenie aktywnej kampanii informacyjnej skierowanej do osób dorosłych, dzieci i młodzieży;
- Współpraca z instytucjami z terenu gminy i powiatu w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii;
- Współpraca z policją, sądem, prokuraturą w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii;
- Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków z możliwością dostępu do terapii psychologicznej, terapeutycznej, Grup AA, grup wsparcia dla osób i rodzin współuzależnionych;
- Prowadzenie szeroko pojętej profilaktyki - dotarcie do środowiska lokalnego i uświadamianie społeczeństwa odnośnie problemów i konsekwencji związanych z uzależnieniem;
- Realizacja cyklicznych programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, np. w szkołach, przedszkolach, świetlicach, MOKSiR, ośrodku zdrowia, bibliotekach – dla szerszej społeczności, a także osób uzależnionych i współuzależnionych;
- Zapewnienie większej dostępności do informacji o możliwościach uzyskania pomocy np. dotyczących nadużywania środków psychoaktywnych, narkotyków, alkoholu itp.;
- Wzmoczone kontrole (np. policji) sklepów, które sprzedają nieletnim środki uzależniające (ograniczenie ich dostępności);
- Pobudzanie reakcji ze strony środowiska lokalnego, zakładów pracy oraz ochrony zdrowia i innych instytucji państwowych i społecznych na przypadki przemocy i zgłaszanie sytuacji osoby lub rodziny do Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kuźni Raciborskiej;
- Realizacja szkoleń i pogadanek z zakresu uzależnień w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz dla rodziców, a także dla pracowników w zakładach pracy, w instytucjach i organizacjach;

- Zapewnienie łatwego dostępu do psychologa dla osób uzależnionych, jak również ich rodzin;
- Prowadzenie warsztatów i spotkań informacyjnych dla rodziców, które mają na celu zwiększenie ich świadomości oraz umiejętności rozpoznawania wczesnych sygnałów problemów u dzieci;
- Wdrażanie programów promujących aktywność fizyczną, zdrowe odżywianie oraz odpowiedzialne postawy wobec zdrowia - współpraca w tym zakresie np. z MOKSiR;
- Szkolenie nauczycieli, pracowników socjalnych i opiekunów w zakresie wczesnego wykrywania objawów uzależnienia oraz skutecznego reagowania;
- Regularne monitorowanie i wizytacja patroli policji punktów spotkań młodzieży na terenie gminy;
- Organizacja warsztatów i spotkań z osobami, które skutecznie wyszły z uzależnienia;
- Organizacja kampanii informacyjnych stacjonarnych i w mediach społecznościowych dotyczących szkodliwości używek i konsekwencji ich stosowania oraz możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny;
- Stworzenie lokalnych grup wsparcia dla uzależnionych i współuzależnionych;
- Wprowadzenie mechanizmów wsparcia w powrocie na rynek pracy dla bezrobotnych z powodu nałogu;
- Utworzenie Poradni Uzależnień;
- Utworzenie Młodzieżowego Zespołu Doradczego przy Burmistrzu w celu rozpoznania potrzeb osób młodego pokolenia, a także rozpoznania zagrożeń występujących wśród tego pokolenia;
- Zainstalowanie kamer wokół szkół w celu weryfikacji realnego problemu związanego z używkami podczas kontaktu z rówieśnikami.

Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej:

- Współpraca z sektorem organizacji pozarządowych;
- Uwrażliwianie społeczeństwa na potrzeby ludzi z niepełnosprawnością, starszych, poprzez sztukę, kulturę, muzykę, profesjonalnych terapeutów;
- Motywowanie i uczenie młodych ludzi do brania udziału w spotkaniach, gdzie poprzez edukację, kulturę, lokalne środowisko nabywa się nowych doświadczeń;
- Promocja zdrowia psychicznego poprzez m.in. prelekcje, wykłady, warsztaty;
- Zachęcanie do zdrowego stylu życia poprzez dostęp do obiektów sportowych, zatrudnienie wykwalifikowanych instruktorów, dostęp do siłowni, otwarcie klubu fitness, basenu;

- Realizowanie wsparcia dla klubów sportowych w gminie;
- Stworzenie MMS – Młodzieżowego Miejsca Spotkań - miejsca dla młodych ludzi, w którym mogą rozwijać swoje zainteresowania i spędzać czas wolny;
- Organizacja Klubu Wolontariusza;
- Oferta „psychologa ulicy” - współpraca ze stowarzyszeniami (np. Dajemy dzieciom siłę);
- Organizacja cyklicznych spotkań dla dzieci z psychologiem dziecięcym (klub dla dzieci);
- Współpraca z oświatą dla eliminacji problemów społecznych tj. np. przy przeciwdziałaniu przemocy domowej, w sprawach uzależnień, ubóstwa oraz innych problemów rodzinnych lub związanych z wychowaniem dzieci;
- Tworzenie dodatkowych miejsc w przedszkolach i żłobkach oraz obniżenie kosztów za pobyt dzieci w żłobku;
- Zwiększenie wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży oraz rodzin;
- Utrzymanie wysokiego poziomu usług edukacyjnych;
- Pozyskiwanie funduszy na szkolenia dla nauczycieli w związku z tym, że coraz więcej dzieci ma orzeczenia o kształceniu specjalnym;
- Pozyskiwanie środków z różnych programów w celu zatrudnienia asystentów dla uczniów ze specjalnymi potrzebami;
- Organizacja cyklicznych integracyjnych zajęć tematycznych (rytmika, taniec, wspólne czytanie) dla rodziców z dziećmi do lat 3;
- Organizacja szkoleń seniorów z obsługi komputera i internetu (w tym ochrona przed cyberoszustwami);
- Organizacja spotkań z autorami książek, podróżnikami, osobami pochodzącymi z innych krajów/kultur;
- Organizacja amatorskiej grupy teatralnej;
- Organizacja drużyny harcerzy/zuchów/scoutów;
- Utworzenie skate park/wrotkowiska, parku linowego;
- Stworzenie platformy wymiany usług i umiejętności (pomoc sąsiedzka);
- Rozbudowa oferty zajęć bezpłatnych i niskopłatnych dla dzieci i młodzieży;
- Zwiększenie oferty dodatkowych zajęć wyrównawczych (korepetycji) w szkole;
- Organizacja darmowych zajęć kulturalnych;
- Utworzenie klubów dla dzieci i młodzieży, rozwijających zainteresowania, aktywność, pomoc w nauce, ale i możliwość zjedzenia gorącego posiłku;
- Wykorzystanie walorów turystycznych gminy, utworzenie atrakcji turystycznych, ścieżek rowerowych z możliwością odpoczynku;
- Utworzenie klubów zainteresowań (koła rowerowego, hafciarstwa, szydełkowania, plastycznego, kucharskiego itp.);

- Organizacja wykładów dotyczących lokalnej historii, zasłużonych osób w gminie;
- Powołanie Inicjatywy Lokalnej w celu pobudzenia lokalnej społeczności do działania oraz oddania jej realnych narzędzi do rozwiązywania lokalnych problemów.

Rozdział VII – Cele główne, cele szczegółowe i ich realizacja

VII.1 Wizja, misja i cel główny

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Kuźnia Raciborska, jako jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

Gmina Kuźnia Raciborska – bezpieczna gmina zapewniająca wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne dla aktywnej i zintegrowanej społeczności lokalnej

Misja została z kolei wyrażona w następujący sposób:

Podejmowanie efektywnych działań na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców, także w odpowiedzi na problemu ich wieku, stanu zdrowia czy poziomu zamożności

VII.2 Cele strategiczne

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań sformułowano następujące cele strategiczne:

- **Cel strategiczny 1. Bezpieczni mieszkańcy wolni od przemocy i uzależnień**
- **Cel strategiczny 2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne**
- **Cel strategiczny 3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności**

VII.3 Cele operacyjne i ich realizacja

Tabela 7 Cele operacyjne i ich realizacja

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Bezpieczni mieszkańcy wolni od przemocy i uzależnień	1.1 Rodziny wolne od problemu uzależnień	1.1.1 Udzielanie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem uzależnień, w szczególności przez działalność Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień	lata 2025-2030	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne m.in. fundusze strukturalnej Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Zespół Interdyscyplinarny Urząd Miejski placówki oświatowe placówki ochrony zdrowia organizacje pozarządowe Policja
		1.1.2 Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia				
		1.1.3 Tworzenie grup wsparcia dla uzależnionych i współuzależnionych	Liczba osób objętych wsparciem Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych			
		1.1.4 Współpraca z placówkami leczenia odwykowego	Liczba korzystających z oferty grup wsparcia dla uzależnionych i współuzależnionych			
		1.1.5 Realizacja kontroli w miejscach sprzedaży alkoholu				
		1.1.6 Regularne monitorowanie punktów spotkań młodzieży w kontekście spożywania alkoholu przez nieletnich				
		1.1.7 Utworzenie miejsca wsparcia dla osób uzależnionych z dostępem do pomocy psychologicznej i grup wsparcia				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Bezpieczni mieszkańcy wolni od przemocy i uzależnień (c.d.)	1.1 Rodziny wolne od problemu uzależnień (c.d.)	1.1.8 Zapewnienie większej dostępności do informacji o możliwościach uzyskania pomocy w problemie uzależnień				Prokuratura Rejonowa
		1.1.9 Realizacja szkoleń i pogadanek z zakresu uzależnień w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz dla rodziców, a także dla pracowników w zakładach pracy, w instytucjach i organizacjach				Sąd Rejonowy kuratorzy sądowi
		1.1.10 Organizacja kampanii informacyjnych i profilaktycznych stacjonarnych i w mediach społecznościowych dotyczących szkodliwości używek i konsekwencji ich stosowania oraz możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny				Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
		1.1.11 Współpraca z instytucjami z terenu gminy i powiatu w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Bezpieczni mieszkańcy wolni od przemocy i uzależnień (c.d.)	1.2 Rodziny wolne od problemu przemocy domowej	1.2.1 Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego i prowadzenie procedury Niebieskie Karty	Liczba osób doznających przemocy domowej Liczba osób stosujących przemoc domową Liczba prowadzonych procedur Niebieskie Karty			
		1.2.2 Przeciwdziałanie przemocy domowej: poradnictwo i działania interwencyjne				
		1.2.3 Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy domowej (m.in. pomoc materialna, prawna, psychologiczna, opieka lekarska)				
		1.2.4 Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia				
		1.2.5 Kierowanie osób stosujących przemoc do programów korekcyjnych				
		1.2.6 Realizacja wsparcia dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy domowej				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Bezpieczni mieszkańcy wolni od przemocy i uzależnień (c.d.)	1.2 Rodziny wolne od problemu przemocy domowej (c.d.)	1.2.7 Zwiększenie dostępu pomocy psychologicznej, terapeutycznej i pedagogicznej dla rodzin dotkniętych przemocą domową				
		1.2.8 Utworzenie lokalnego punktu dla osób doznających przemocy domowej z łatwym dostępem do psychologa, psychologa dziecięcego, prawnika				
		1.2.9 Zapewnienie większej dostępności do informacji o możliwościach uzyskania pomocy w problemie przemocy domowej				
		1.2.10 Realizacja kampanii informacyjnych i profilaktycznych w zakresie problemu przemocy domowej				
		1.2.11 Budowanie w mieszkańcach postawy aktywnej reakcji na problem przemocy				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Bezpieczni mieszkańcy wolni od przemocy i uzależnień (c.d.)	1.3 Mieszkańcy bezpieczni w swoim otoczeniu	1.3.1 Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa mieszkańców i porządku publicznego	Liczba przestępstw na terenie gminy Liczba wypadków drogowych na terenie gminy			
		1.3.2 Popularyzowanie znajomości przepisów o ruchu drogowym i wiedzy motoryzacyjnej i wiedzy z zakresu udzielania pierwszej pomocy				
		1.3.3 Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg, budowę chodników i oświetlenia				
		1.3.4 Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przestępczości				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne	2.1 Atrakcyjne i efektywne usługi społeczne dla rodzin	2.1.1 Realizacja takich usług jak: pomoc psychologiczna, prawna, telefon zaufania	Liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej i prawnej Liczba uczestników warsztatów i pogadań dla rodziców Liczba uczestników innych organizowanych warsztatów, prelekcji i wykładów	lata 2025-2030	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne m.in. fundusze strukturalnej Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miejski placówki oświatowe podmioty kulturalne i sportowe placówki ochrony zdrowia organizacje pozarządowe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
		2.1.2 Stworzenie programu mediacji rodzinnych				
		2.1.3 Zapewnienie możliwości rozwoju umiejętności wychowawczych dla rodziców w formie warsztatów czy pogadań				
		2.1.4 Organizowanie spotkań dla rodzin, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganiu izolacji - „grupy wsparcia”, „grupy samopomocowe”, „klubik rodzinny”				
		2.1.5 Organizacja warsztatów wzmocnienia samooceny, pewności siebie, samodzielnego działania i sprawczości dla mieszkańców				
		2.1.6 Rozwój i poprawa jakości usług ochrony zdrowia				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne (c.d.)	2.1 Atrakcyjne i efektywne usługi społeczne dla rodzin (c.d.)	2.1.7 Wdrażanie programów promujących aktywność fizyczną, zdrowe odżywianie oraz odpowiedzialne postawy wobec zdrowia				
		2.1.8 Promocja zdrowia psychicznego poprzez m.in. prelekcje, wykłady, warsztaty				
	2.2 Efektywne wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży	2.2.1 Zwiększanie wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci i młodzieży korzystających ze wsparcia psychologicznego Liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego Liczba dzieci uczęszczających do żłobków Wyniki uczniów w ogólnopolskich egzaminach			
		2.2.2 Realizacja działań wspierających i edukujących dzieci i młodzież w zakresie aktualnych problemów i wyzwań (nowe uzależnienia, hejt, poruszanie się w internecie itd.)				
		2.2.3 Tworzenie dodatkowych miejsc w przedszkolach i żłobkach				
		2.2.4 Utrzymanie wysokiego poziomu usług edukacyjnych, w tym zapewnienie odpowiedniej bazy infrastrukturalnej i technicznej placówek oświatowych				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne (c.d.)	2.2 Efektywne wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży (c.d.)	2.2.5 Realizacja szkoleń dla nauczycieli i pedagogów w zakresie aktualnych problemów dzieci i młodzieży (nowe uzależnienia, problem hejtu, problemy dzieci ze specjalnymi potrzebami)	Liczba korzystających oferty zajęć wyrównawczych (korepetycji)			
		2.2.6 Zwiększenie oferty dodatkowych zajęć wyrównawczych (korepetycji) w szkole				
		2.2.7 Działalność świetlic środowiskowych i ich rozwój				
		2.2.8 Motywowanie dzieci i młodzieży do aktywności społecznej, np. poprzez udział w wolontariacie				
		2.2.9 Stworzenie MMS – Młodzieżowego Miejsca Spotkań - miejsca dla młodych ludzi, w którym mogą rozwijać swoje zainteresowania i spędzać czas wolny				
		2.2.10 Utworzenie Młodzieżowego Zespołu Doradczego przy Burmistrzu w celu rozpoznania potrzeb osób młodego pokolenia				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne (c.d.)	2.2 Efektywne wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży (c.d.)	2.2.11 Zapewnienie większej dostępności do otrzymania mieszkania z zasobów gminy dla wychowanków pieczy zastępczej, którzy osiągają pełnoletniość				
	2.3 Organizacja atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, sprzyjająca eliminacji zjawiska izolacji społecznej	2.3.1 Organizacja zajęć, klubów i warsztatów dla społeczności lokalnej	Liczba uczestników oferty spędzania czasu wolnego Liczba uczestników oferty spędzania czasu wolnego dedykowanej dzieciom i młodzieży Liczba uczestników klubów zainteresowań			
		2.3.2 Organizacja imprez i festynów integracyjnych				
		2.3.3 Organizacja atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dedykowanej dzieciom i młodzieży				
		2.3.4 Organizacja oferty spędzania czasu wolnego dla rodziców z dziećmi do lat 3 (rytmika, taniec, wspólne czytanie)				
		2.3.5 Organizacja klubów zainteresowań				
		2.3.6 Rozwój i modernizacja bazy kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne (c.d.)	2.3 Organizacja atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, sprzyjająca eliminacji zjawiska izolacji społecznej	2.3.7 Zatrudnianie profesjonalnych kadr na rzecz budowy atrakcyjnej oferty kulturalnej (np. animatorów kultury)				
	2.4 Efektywne odpowiadanie na potrzeby osób i rodzin wykluczonych, ubogich oraz w kryzysie bezdomności	2.4.1 Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej i pozafinansowej osobom ubogim, w tym realizacja dożywiania	Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i bezdomności			
		2.4.2 Praca socjalna i praca asystenta rodziny z osobami i rodzinami dotkniętymi wykluczeniem społecznym	Liczba rodzin objętych pracą socjalną			
		2.4.3 Poprawa infrastruktury mieszkań socjalnych i zwiększanie ich liczby	Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny			
		2.4.4 Realizacja działań na rzecz osób w kryzysie bezdomności	Liczba korzystających z usług dożywiania, w tym dzieci i młodzieży			
		2.4.5 Organizacja jadłodzielni (łodówka/spizarnia społeczna)	Liczba mieszkań socjalnych			
		2.4.6 Zorganizowanie magazynu odzieży, sprzętu gospodarstwa domowego i mebli	Liczba zorganizowanych akcji charytatywnych			

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne (c.d.)	2.4 Efektywne odpowiadanie na potrzeby osób i rodzin wykluczonych, ubogich oraz w kryzysie bezdomności (c.d.)	2.4.7 Rozbudowa oferty zajęć bezpłatnych i niskopłatnych dla dzieci i młodzieży, a także usług dożywiania i wsparcia materialnego				
		2.4.8 Organizacja lokalnych akcji charytatywnych dla rodzin ubogich				
	2.5 Sprawnie działający system pomocy społecznej	2.5.1 Działania na rzecz poprawy jakości systemu pomocy społecznej – m.in. zapewnienie odpowiedniej organizacji pracy	Liczba osób zaangażowanych w system polityki społecznej, które podniosły swoje kwalifikacje			
		2.5.2 Zapewnianie odpowiedniej liczebności i poziomu kwalifikacji kadr systemu polityki społecznej				
		2.5.3 Realizacja superwizji dla pracowników pomocy społecznej				
		2.5.4 Poprawa warunków lokalowych, technicznych i organizacyjnych funkcjonowania systemu pomocy społecznej				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Wysokiej jakości usługi społeczne i edukacyjne (c.d.)	2.5 Sprawnie działający system pomocy społecznej (c.d.)	2.5.5 Rozwój infrastruktury pomocy społecznej a zwłaszcza usług dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych				
		2.5.6 Usprawnianie przepływu informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi realizację polityki społecznej				
3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności	3.1 Aktywność społeczna seniorów	3.1.1 Podjęcie starań do utworzenia Dziennego Domu Pomocy dla osób starszych z możliwością dostępu do wsparcia w samodzielnej egzystencji w środowisku lokalnym, z dostępem do terapii zajęciowej, posiłku, dowozu i odwozu po zakończonych zajęciach do domu	Liczba osób starszych objętych wsparciem systemu pomocy społecznej	lata 2025-2030	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne m.in. fundusze strukturalnej Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Urząd Miejski podmioty kulturalne i sportowe organizacje pozarządowe domy pomocy społecznej Powiatowy Urząd Pracy
		3.1.2 Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla seniorów	Liczba seniorów korzystających z usług opiekuńczych			
		3.1.3 Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym	Liczba korzystających z Uniwersytetu Trzeciego Wieku i klubu seniora			
		3.1.4 Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego dla seniorów	Liczba uczestników oferty spędzania czasu wolnego, dedykowanej seniorom			

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności (c.d.)	3.1 Aktywność społeczna seniorów (c.d.)	3.1.5 Kontynuacja działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku				Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
		3.1.6 Wspieranie utworzenia klubu seniora				
		3.1.7 Organizacja szkoleń dla seniorów z obsługi komputera i internetu (w tym ochrona przed cyberoszustwami)				
		3.1.8 Budowa oferty spędzania czasu wolnego, dedykowanej seniorom				
		3.1.9 Udział w programach dedykowanych dla seniorów z wykorzystaniem środków zewnętrznych				
		3.1.10 Uwrażliwianie społeczeństwa na potrzeby osób starszych				
		3.1.11 Utworzenie Rady Seniorów jako ciała doradczego przy Burmistrzu				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności (c.d.)	3.2 Aktywność społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością	3.2.1 Realizowanie i praca nad poszerzeniem oferty usług opiekuńczych, także specjalistycznych	Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem systemu pomocy społecznej			
		3.2.2 Podjęcie starań do utworzenia mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób z niepełnosprawnością z możliwością korzystanie z ulg czynszowych i pomocy w formie wizyt asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością	Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych			
		3.2.3 Likwidacja barier w komunikowaniu się i architektonicznych	Liczba mieszkań treningowych i wspomaganych dla osób z niepełnosprawnością			
		3.2.4 Wsparcie finansowe i rzeczowe osób z niepełnosprawnością i ich rodzin	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych			
		3.2.5 Zapewnienie dostępu do placówek rehabilitacyjnych, w tym możliwości transportu do nich	Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnością Liczba korzystających z usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością			

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności (c.d.)	3.2 Aktywność społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością (c.d.)	3.2.6 Udział w programach dedykowanych dla osób z niepełnosprawnością z wykorzystaniem środków zewnętrznych				
		3.2.7 Stworzenie punktu informacji dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin z możliwością zapoznania się z dostępnymi programami, dofinansowaniami oraz formami pomocy i wsparcia				
		3.2.8 Zapewnianie możliwości uczestnictwa w kulturze osobom z niepełnosprawnością				
		3.2.9 Prowadzenie i zwiększenie dostępności do opieki wytchnieniowej				
		3.2.10 Zwiększenie dostępności usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością				
		3.2.11 Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością				
		3.2.12 Podejmowanie działań w kierunku utworzenia warsztatów terapii zajęciowej				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności (c.d.)	3.2 Aktywność społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością (c.d.)	3.2.13 Propagowanie wiedzy dotyczący niepełnosprawności wśród mieszkańców				
	3.3 Aktywność zawodowa mieszkańców	3.3.1 Prowadzenie działań na rzecz zmniejszenia skali bezrobocia we współpracy w Powiatowym Urzędem Pracy	Liczba bezrobotnych Liczba uczestników prac społecznie użytecznych Liczba podmiotów ekonomii społecznych i miejsc w pracy z nich			
		3.3.2 Wspieranie bezrobotnych w zwiększaniu kwalifikacji zawodowych				
		3.3.3 Aktywizowanie bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych				
		3.3.4 Realizowanie pracy socjalnej z bezrobotnymi i udzielanie im wsparcia psychologicznego i doradztwa zawodowego				
		3.3.5 Wspieranie lokalnych inicjatyw promujących aktywizację zawodową				
		3.3.6 Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywy dla tradycyjnych możliwości zatrudnienia				

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
3. Aktywna i zintegrowana społeczność, bez względu na wiek, stan zdrowia czy poziom zamożności (c.d.)	3.4 Aktywna społeczność lokalna	3.4.1 Organizacja grup wolontariackich, w tym wspierających osoby starsze i z niepełnosprawnością	Liczba organizacji pozarządowych Liczba działań realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi			
		3.4.2 Organizacja pomocy sąsiedzkiej				
		3.4.3 Nawiązywanie współpracy między samorządem a organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej				
		3.4.4 Realizowanie wsparcia dla klubów sportowych i innych organizacji pozarządowych				
		3.4.5 Promowanie działalności organizacji pozarządowych				

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział VIII – Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- zwiększenie zaangażowania mieszkańców zarówno w życie społeczne, jak i gospodarcze;
- zwiększenie aktywności instytucji pomocowych, co idzie w parze ze wzrostem zaufania do tych organizacji;
- zmniejszenie ogólnej skali problemów społecznych w gminie Kuźnia Raciborska.

Prognozowane zmiany gmina Kuźnia Raciborska osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

Tabela 8 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none">• zmniejszenie poziomu bezrobocia,• wzrost aktywności zawodowej lokalnych mieszkańców,• poprawa perspektyw zatrudnienia
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none">• poprawa jakości życia• poprawa dostępności i jakości usług dedykowanych osobom z niepełnosprawnością• powstanie nowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnością• wzrost zaangażowania osób z niepełnosprawnością w życie społeczne i zawodowe• wzrost aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością• zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

<p>Uzależnienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie występowania zjawiska uzależnień, • zmniejszenie negatywnych konsekwencji społecznych związanych z uzależnieniami, • rozszerzenie dostępu do specjalistycznej pomocy w odpowiedzi na problem uzależnień, • obniżenie ryzyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży, • podniesienie poziomu świadomości społecznej dotyczącej problematyki uzależnień
<p>Ubóstwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa standardu życia mieszkańców, • ograniczenie poziomu ubóstwa, • poprawa warunków życia rodzin • redukcja skali bezdomności
<p>Przemoc domowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie występowania problemu przemocy domowej, • rozszerzenie dostępu do specjalistycznej pomocy w przypadku występowania problemu przemocy domowej, • zapewnienie odpowiedniej ochrony dla osób dotkniętych przemocą domową, • podniesienie świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej
<p>Osoby starsze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia seniorów • powstanie nowych form aktywizacji dla osób starszych • wzrost zaangażowania osób starszych w życie społeczne

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział IX – System zarządzania i aktualizacji Strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Niestworzenie tego systemu powoduje, że Strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

IX.1 Podmioty zarządzające realizacją Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet przy pomocy Urzędu Miejskiego; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

IX.2 Ramy finansowe Strategii

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy. Stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań ostonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań Strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Budżet planowany na realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2025-2030 Gminy Kuźnia Raciborska będzie oszacowany w okresach rocznych. W 2023 roku wydatki na działania związane z polityką społeczną zawarte w następujących działach budżetu gminy Kuźnia Raciborska: 851 – Ochrona Zdrowia, 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 855 – Rodzina sięgnęły 4,82 mln zł⁵. Zakłada się, że przyszłe wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków za 2023 rok, jednak z uwzględnieniem planowanych wzrostów wydatków związanych ze zwiększaniem się kosztów realizacji usług, pozyskiwaniem dodatkowych funduszy zewnętrznych na realizację projektów, zwiększeniem intensyfikacji wykorzystania świadczeń społecznych, zmianami warunków formalnych dla udzielania świadczeń czy zwiększeniem zakresu zadań zleconych.

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Miejską, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

IX.3 Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gmina Kuźnia Raciborska będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić

⁵ www.bdl.stat.gov.pl

racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

IX.4 Monitoring i ocena wdrażania Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Miejską, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Kuźnia Raciborska oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Dyrektora MOPS. Dyrektor MOPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Dyrektorowi MOPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Burmistrza (na wniosek Dyrektora MOPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza MOPS, są:

- Urząd Miejski;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- placówki oświatowe;
- podmioty ochrony zdrowia;
- podmioty kulturalne i sportowe.

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami Strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Miejskiej. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań, z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej oceną stopnia osiągnięcia celów nakreślonych w Strategii. Całościowy raport Dyrektor MOPS przedkłada Burmistrzowi do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

Załącznik – Wykaz podmiotów ekonomii społecznej

- Miejski Klub Sportowy "Tajfun" Kuźnia Raciborska
- Miejski Klub Sportowy "Sparta" Kuźnia Raciborska
- Miejski Klub Sportowy "Maxpol" Kuźnia Raciborska
- Uczniowski Klub Sportowy "Junior" Kuźnia Raciborska
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej - Ognisko "Tajfun" Kuźnia Raciborska
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kuźni Raciborskiej
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie Kozielskiej
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rudzie Gmina Kuźnia Raciborska
- Fundacja Na Rzecz Pomocy Dzieciom "Kidsdom"
- Fundacja Kuźniański Bartnik
- Stowarzyszenie Inicjatyw Muzycznych
- Stowarzyszenie Mieszkańców "Kuźnia Przyszłości"
- Stowarzyszenie Rodzin "Szkółka Sobotnia Aniołów Stróżów" przy Parafii pw Św. Marii Magdaleny
- Chrześcijańskie Stowarzyszenie "Bezpieczna Przystań"
- Stowarzyszenie "Otwarte Serca Dzieciom"
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Resocjalizacji
- Spółdzielnia Socjalna Szkrabkowo
- Stowarzyszenie "Silesia In Mundi"
- Regionalna Fundacja Turystyki i Krajoznawstwa PTTK
- Ludowy Klub Sportowy "Buk" Rudy z siedzibą w Rudach
- Polski Związek Wędkarski, Koło w Kuźni Raciborskiej
- Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Koło w Turzu
- Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Koło w Budziskach
- Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Koło w Siedliskach
- Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Koło w Rudach
- Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Koło w Kuźni Raciborskiej
- Związek Harcerstwa Polskiego, Hufiec Kuźnia Raciborska
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kuźni Raciborskiej

Spis tabel

Tabela 1 Struktura ludności Gminy Kuźnia Raciborska	16
Tabela 2 Informacje o szkolnictwie w Gminie Kuźnia Raciborska	16
Tabela 3 Informacje na temat pomocy społecznej, udzielanej w gminie Kuźnia Raciborska.....	17
Tabela 4 Informacje na temat pomocy społecznej według powodów jej udzielania w gminie Kuźnia Raciborska	17
Tabela 5 Informacje o bezrobociu w gminie Kuźnia Raciborska	18
Tabela 6 Analiza SWOT	26
Tabela 7 Cele operacyjne i ich realizacja	38
Tabela 8 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	55

Uzasadnienie

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”

Zgodnie z art. 16b, ust. 2 strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom z niepełnosprawnościami, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.